

Ik heb moeite met lezen / schrijven / rekenen

Moeite met lezen, schrijven en rekenen tijdens je studie

Als je moeite hebt met lezen, schrijven of rekenen, kan dat komen doordat je dyslexie of dyscalculie of een visuele beperking hebt. Tijdens het volgen van onderwijs of tijdens je stage kan je hier last van hebben. Als je dyslexie hebt, is het voor jou niet makkelijk om snel en nauwkeurig te lezen, vergeleken met je studiegenoten. Ook het herkennen van letters en klanken en het opschrijven ervan is voor jou lastig. Je hebt meer tijd nodig om op woorden te komen. Met dyscalculie hebt je minder (ruimtelijk) inzicht en een minder sterk geheugen voor het onthouden en ophalen van rekeninformatie. Ondanks dat je veel en gericht oefent kom je (bijna) niet vooruit. Het automatiseren komt niet of slechts moeizaam tot stand. Dit alles kan jouw studieprestaties beïnvloeden.

Dit heb ik (mogelijk) nodig

Ondersteuning bij lezen, schrijven en rekenen

Op jouw onderwijsinstelling en landelijk zijn er verschillende voorzieningen, aanpassingen en regelingen die jou goed kunnen helpen, waardoor jij jouw studie makkelijker doorkomt. Als student met problemen met lezen, schrijven of rekenen heb je mogelijk het volgende nodig:

- Hulpmiddelen bij het volgen van onderwijs. Denk bijvoorbeeld aan een laptop, spraak- en voorleessoftware. Er zijn ook voorzieningen voor aangepast toetsen, zoals extra tijd of vergrotingen van een toets of tentamens. Onder 'tips' vind je op deze pagina voorbeelden van hulpmiddelen.
- Studiemateriaal. Misschien heb je ondersteuning nodig bij toegankelijk studie- en lesmateriaal.

Bekijk ook de andere voorzieningen, aanpassingen of regelingen die jou misschien kunnen helpen.

Tips

Digitale hulpmiddelen

- ICT-hulpmiddelen voor studenten met dyslexie:
 - Er is tekst-naar-spraak software zoals Kurzweil, TextAid of Balabolka.
 - Er is ook spraak-naar-tekst software, zoals Dragon Naturally Speaking.
 - De conversietool Robotekst zet ontoegankelijke digitale bestanden om in toegankelijke informatie.

- (Digitale) woordenboeken.
- Teksteditor: gebruik een 'kale' teksteditor, zodat je niet afgeleid wordt. De functie 'Overzicht' in het menu 'Beeld' van Microsoft Office® Word kan je helpen om tekst voor een paper of scriptie te structureren.
- Mogelijk zijn er op de instelling waar je studeert bepaalde computers met ICT-hulpmiddelen voor dyslexie. Vraag dit na.
- De techniek Mindmapping kan je helpen om informatie te structureren en samen te vatten. Voorbeelden van MindMapsoftware zijn bubble.us, Coggle en Mindmaster.
- Studieboeken van Dedicon in aangepaste vorm. Voor het hbo en wo heeft Dedicon een collectie van ruim 7.500 studieboeken, bijvoorbeeld in gesproken vorm of in vergroting.
- ICT-hulpmiddelen voor studenten met dyscalculie:
 - (Sprekende) rekenmachine. Een rekenmachine waarbij de ingevoerde bewerkingen zichtbaar blijven op het scherm wordt vaak aangeraden. Er bestaat ook een sprekende rekenmachine, een voorbeeld is doublecheck. Zie www.vlibank.be. De laatste versie van Kurzweil bevat tevens een sprekende rekenmachine.
 - Formulekaart of rekenkaart.
- Computer:
 - Eigen laptop: een laptop met het juiste lettertype, grootte, kleuren en lay-out voor jou.
 - Reserveren: misschien kun je op jouw onderwijsinstelling een computer reserveren met vaste instellingen en software-aanpassingen.

Voorzieningen aanvragen

Heb je moeite met lezen schrijven of rekenen? Vaak is er een verklaring van functiebeperking nodig om aanspraak te kunnen maken op de voorzieningen. Via de studieloopbaanbegeleider kun je voorzieningen aanvragen bij de examencommissie, zoals:

- Vrijstelling: vraag vrijstelling van bepaalde vakken of vraag om aangepaste opdrachten.
- ICT-hulpmiddelen bij tentamens: maak gebruik van ICT-hulpmiddelen tijdens tentamens.
- Toetsvoorzieningen, zoals:
 - Alternatieve toetsvorm: moet je een schriftelijke opdracht maken? Vraag na of je deze opdracht in een andere vorm kan doen, bijvoorbeeld door het geven van een mondelinge presentatie.
 - Gebruik van een rekenmachine (als het technisch rekenen geen doel op zich is).
 - Extra tijd.
 - Het niet meerekenen van rekenfouten en/of spelfouten.
 - Gebruik van een getallenlijn, strategiekaarten of rekenmap.
 - Individuele ruimte (voor het hardop uitspreken van de berekening).
 - Inhoud: vraag na of vermindering van het aantal opgaven bij toetsen of tentamens een optie is. Docenten kunnen hier een toetsmatrijs voor gebruiken.

- Planning: begeleiding of ondersteuning bij taakgerichte planning of onderwijsplanning door de studieadviseur of studiebegeleider.
- Mentor/tutor/docent: vraag of je extra ondersteuning kunt krijgen van een vaste docent/ tutor/mentor.

Cursussen of trainingen

Mogelijk biedt je onderwijsinstelling één of meerdere van deze trainingen aan:

- Cursus informatie verwerken: volg een cursus informatie verwerken. Dit is mogelijk op de meeste onderwijsinstellingen. Denk ook aan cursussen als: studievaardigheden, scriptievaardigheden, leren studeren en effectief studeren.
- Dyslexiebegeleiding: vraag na of er bij jouw instelling dyslexiebegeleiding is. Of worden er cursussen gegeven?
- Ondersteuning lezen en leren. Cursussen op dit gebied worden vaak wel gegeven op onderwijsinstellingen.
- Training hulpmiddelen: misschien biedt je onderwijsinstelling een training aan in het gebruik van digitale aanpassingen of software. Vraagt dit na bij je studentendecaan, studieadviseur of studieloopbaanbegeleider.

Andere tips die je kunnen helpen bij het volgen van onderwijs of het individueel studeren

- Aantekeningen kopiëren: vraag een medestudent of docent of je zijn of haar aantekeningen kunt kopiëren (vraag dit van tevoren, dan kan die persoon er rekening mee houden dat het voor jou ook leesbaar moet zijn).
- Lesstof van docent verkrijgen: aantekeningen, PowerPoints, sheets of artikelen van een college kun je van tevoren bij je docent opvragen per mail. Als je dit materiaal al bij de hand hebt, kun je je tijdens de les op de docent concentreren.
- Na de les: vragen stellen en toelichting vragen na de les is mogelijk (eventueel via de e-mail).
- Visuele en auditieve ondersteuning: vraag aan je docent of hij meer visuele en auditieve ondersteuning kan bieden. Vraag om filmpjes, PowerPoints, tabellen, plaatjes, gesproken tekst enzovoort.
- Vooraan zitten: ga vooraan zitten in de klas, zodat je minder afgeleid wordt.
- Digitale agenda: gebruik een digitale agenda om belangrijke informatie en afspraken meteen vast te leggen.

Stage

- Scannen: scan het lesmateriaal in (in verband met computermogelijkheden en gestructureerd opbergen).
- Planning: begeleiding of ondersteuning bij taakgerichte planning of onderwijsplanning door studieadviseur of studiebegeleider.
- Studiemaatje: waarbij je terecht kan met vragen of waar je samen mee kan studeren.
- Aantekeningen doornemen: maak er een gewoonte van om 's avonds je aantekeningen nog eens door te nemen.
- Afwisselen in schrijven en lezen geeft variatie.
- Focusmarkering: gebruik focusmarkering op je computer die op een bepaald tempo door de tekst loopt. Dan word je minder afgeleid.
- Mindmapping software: gebruik voor het studeren/ maken van een samenvatting mindmapping (dit kan op papier zijn of met software op de computer (gratis).

- Beperk afleiding: studeer in een individuele prikkelarme studieruimte, een prikkelarme ruimte, ga met je gezicht naar de muur zitten, zet een koptelefoon op.
- Extra uitleg/les: extra (privé)les/uitleg van een ouderejaars of een docent.
- A3-formaat: lesmateriaal in een groter lettertype.
- Auditief: zorg dat je de informatie niet enkel visueel binnen krijgt, maar ook auditief. Dit kan door informatie digitaal aan te vragen of in te scannen en ICT-hulpmiddelen te gebruiken. Ook kun je boeken aanvragen als Daisyboek bij Dedicon of Bookshare.
- Cursus informatie verwerken: volg een cursus informatie verwerken. Dit is mogelijk op de meeste onderwijsinstellingen. Denk ook aan cursussen als: studievaardigheden, scriptievaardigheden, leren studeren en effectief studeren.
- Digitale versies: vraag digitale versies op van boeken, readers en artikelen of maak deze zelf digitaal door het in te scannen of in te laten scannen. Zorg dat je bij het scannen er voor kiest dat het als tekst wordt gescand en niet als plaatje.
- ICT-hulpmiddelen voor dyslexie: gebruik ICT-hulpmiddelen om te studeren. Je hebt hulpmiddelen die de tekst omzetten in spraak, waardoor je de informatie op 2 manieren binnenkrijgt. Ook hebben sommige hulpmiddelen een focusmarkering, zodat je weet waar je bent met lezen en je mee kunt lezen, ook hebben sommige hulpmiddelen woordenboeken en markeermogelijkheden. Zoek uit welk ICT-hulpmiddel voor jou het prettigst werkt.
- Ordenen lesstof: orden je lesstof door het maken van korte aantekeningen, schema's, vragen en scheid hoofd- en bijzaken.
- Planning: gebruik een digitale studieplanner.
- Liniaal: liniaal/stuk papier onder de regel leggen die je leest, zodat de zinnen niet gaan 'dansen'. Dit kan ook digitaal.
- Voortgangsgesprekken: periodieke, structurele voortgangsgesprekken.
- Digitaliseren: maak gebruik van digitale versies van boeken, readers en artikelen in verband met computermogelijkheden.
- Dyslexiebegeleiding: vraag na of er op jouw instelling dyslexiebegeleiding is? Of worden er cursussen gegeven?
- Bookshare: in sommige gevallen kan je boek digitaal verkrijgbaar zijn via Bookshare.
- Kijk of je boek digitaal of als Daisy verkrijgbaar is bij Dedicon. Dedicon zet voor studenten met dyslexie in het hoger onderwijs geen boeken om, maar als het boek aanwezig is mag je het wel gebruiken.
- Gekleurd structureren: structureer je tekst door gebruik te maken van verschillende kleuren markeerstiften. Later kun je dan makkelijker achterhalen wat iets was en onthoud je misschien waar en daardoor wat er stond.
- Gesproken samenvatting: je kunt ook een samenvatting maken door het in te spreken op een memorecorder.
- Leestips docent: leestips en de kern van de stof van de docent verkrijgen.
- Opmaak: wanneer je het studiemateriaal digitaal hebt, pas dan lettertype, grootte en kleuren aan, zodat het voor jou het prettigst leest.
- Speedreading: volg een cursus speedreading.
- Verlichting: aangepaste, extra verlichting.
- ICT-hulpmiddelen op instelling: kijk of ze bij jou op de instelling ICT-hulpmiddelen hebben voor dyslexie.
- Ondersteuning: ondersteuning lezen en leren. Cursussen op dit gebied worden vaak wel gegeven op onderwijsinstellingen.
- Zoekhulp: vraag hulp bij opzoeken informatie in de bibliotheek.